

Wiesława Lizińska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

OCENA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ GMIN WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO I SPOSOBY JEJ POPRAWY W OPINII WŁADZ LOKALNYCH

1. Wstęp

Atrakcyjność inwestycyjna to zespół przewag i niedostatków miejsca inwestycji, które zależą od stopnia zgodności cech danego terenu z potrzebami wynikającymi z wymagań zamierzonej funkcji. Atrakcyjność inwestycyjną regionu określa synergia korzyści inwestora wynikająca z konkretnych czynników charakteryzujących dany obszar stanowiących w pewnym sensie jego „aktywa”. Atrakcyjność inwestycyjna jest pojęciem komplementarnym względem konkurencyjności, która polega na zdolności waloryzowania tych aktywów¹.

Atrakcyjność inwestycyjną można również rozumieć jako zdolność skłaniania inwestorów do wyboru regionu jako miejsca lokalizacji inwestycji. Zdolność tę określa kombinacja korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej i wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym działalność ma miejsce. Korzyści te określane są mianem czynników lokalizacji².

Za atrakcyjne inwestycyjnie uważa się obszary oferujące optymalną kombinację czynników lokalizacji, która pozwala na redukcję nakładów inwestycyjnych i bieżących kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa, ułatwiając maksymalizację zysków i zmniejszając ryzyko niepowodzenia inwestycji. Szansa optymalnego wyboru lokalizacji jest największa, jeśli zasoby informacji i zdolności ich przetworzenia osiągną maksimum, w przeciwnym razie pojawia się groźba porażki. Pomiędzy tymi skrajnymi możliwościami znajduje się pole lokalizacji optymalnej³.

¹ M.K. Nowakowski (red.), *Biznes międzynarodowy – obszary decyzji strategicznych*, Key Text, Warszawa 2000.

² K. Gawlikowska-Hueckel, S. Umiński, *Ocena konkurencyjności województw*, IBnGR, Gdańsk 2000.

³ R. Domański, *Geografia ekonomiczna. Ujęcie dynamiczne*, PWN, Warszawa 2005; T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, IBnGR, Gdańsk 2005.

Różnorodność i specyfika działalności gospodarczej powodują, że w zależności od jej rodzaju, branży, a nawet sposobu funkcjonowania przedsiębiorstw preferowane są różne czynniki lokalizacji. Nie można zatem mówić o absolutnej atrakcyjności inwestycyjnej obszarów. Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna danego obszaru może być więc określona jedynie dla konkretnej inwestycji. O tym, czy i gdzie inwestować, decyduje inwestor, który analizuje różne czynniki mające wpływ na efektywność przyszłej inwestycji⁴.

Czynniki lokalizacji są to pewne wymagania (potrzeby) stawiane przez inwestora, które powinny spełniać określone miejsca dla zapewnienia odpowiednich korzyści. Są to walory użytkowe oferowane przez określone miejsce w celu najlepszego zaspokojenia potrzeb inwestora. Czynniki lokalizacji mają charakter stymulatorów lokalizacji działalności gospodarczej, gdyż przyciągają i stymulują określoną działalność na danym obszarze⁵.

Zdaniem Guzika⁶ empiryczną atrakcyjność inwestycyjną jednostki terytorialnej charakteryzuje wielkość nakładów inwestycyjnych dokonanych na jej terenie. Obiektywne są jedynie rzeczywiste inwestycje dokonane przez inwestorów zagranicznych. Atrakcyjność inwestycyjna jest tym większa, im poziom rzeczywiście poniesionych nakładów jest wyższy od nakładów modelowych ustalonych przy zaobserwowanym poziomie rozwoju danego regionu.

Samorząd lokalny nie ma wpływu na wszystkie czynniki inwestycyjne, można to jednak nadrobić, wykazując efektywność w obsłudze w urzędach, stosunku władz samorządowych oraz społeczeństwa do inwestycji. Twarde czynniki lokalizacyjne wskazują na odwrotną zależność między rangą ważności determinant z punktu widzenia inwestora (czynniki istotne) a możliwością oddziaływania władz lokalnych (wpływ ograniczony). Do tych twardej czynniki zalicza się m.in. położenie geograficzne, połączenia komunikacyjne, podaż siły roboczej, siłę nabywczą ludności⁷.

Wśród czynników przyczyniających się do pozyskiwania inwestorów, na które wpływ ma władza lokalna, pojawia się również m.in. promocja regionu bazująca na pozytywnej wartości czynników niezależnych i zależnych, co przyczynia się do tworzenia klimatu inwestycyjnego⁸.

⁴ E. Bojar, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obszarach słabo rozwiniętych*, PWN, Warszawa 2001.

⁵ W. Budner, *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*, AE, Poznań 2004.

⁶ B. Guzik, *Atrakcyjność inwestycyjna województw*, „Gospodarka Narodowa” 2008 nr 3, s. 39-64.

⁷ L. Wojtasiewicz, *Rola zagranicznych inwestorów bezpośrednich w gospodarce Wielkopolski*, AE, Centrum Badania Gospodarki Regionalnej, Poznań 2006.

⁸ W. Lizińska, R. Kisiel, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego*, [w:] W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, UMK, Toruń 2005, s. 95-102.

2. Cel i metodyka badań

Głównym celem pracy była próba oceny postrzegania poziomu atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. warmińsko-mazurskiego, czynników, które w głównej mierze wpływają na taką ocenę, oraz instrumentów stosowanych przez władze lokalne w celu poprawy atrakcyjności inwestycyjnej gminy. W osiągnięciu celu posłużono się ankietą, a narzędziem badań był kwestionariusz ankiety.

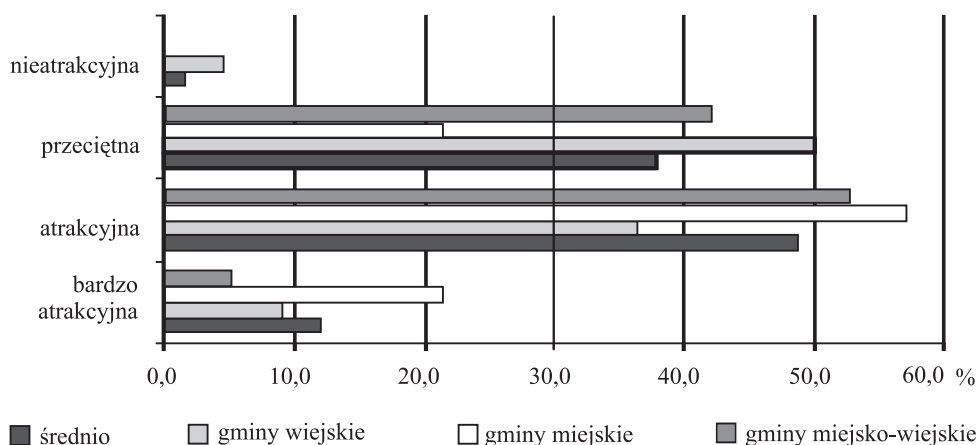
W artykule przedstawiono wybrane wyniki związane z celem pracy i opracowane na podstawie danych uzyskanych w trakcie badań empirycznych. Kwestionariusz wysłany został do wszystkich gmin woj. warmińsko-mazurskiego na przełomie 2007 i 2008 r., otrzymano 78 zwrotów, co oznacza, że uzyskano dane od 67% respondentów (68% dla gmin miejskich, 66% dla gmin miejsko-wiejskich i 67% dla gmin wiejskich).

3. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin uczestniczących w badaniu

Atrakcyjność inwestycyjna Polski będąca wypadkową grupy czynników o charakterze ekonomicznym, społecznym i technicznym jest istotnie zróżnicowana regionalnie. Jak wynika z analiz Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR)⁹, syntetyczny wskaźnik atrakcyjności inwestycyjnej województw w 2008 r. zbudowany na podstawie przeanalizowanych grup wskaźników cząstkowych (dostępność transportowa, zasoby i koszty pracy, rynek zbytu, infrastruktura gospodarcza, infrastruktura społeczna, poziom bezpieczeństwa powszechnego, aktywność województw wobec inwestorów) plasuje w czołówce tylko cztery województwa (śląskie, mazowieckie, dolnośląskie i wielkopolskie). W porównaniu z 2007 r. nie zmieniła się pozycja trzech województw o najniższej atrakcyjności inwestycyjnej, nadal są to bowiem województwa: świętokrzyskie, lubelskie i podlaskie. Oceniając na podstawie danych IBnGR woj. warmińsko-mazurskie, można wskazać, iż od czterech lat zaliczane jest ono do grupy województw o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej, zajmując w rankingu 13 miejsce (12 w 2006 r.). Władze lokalne gmin uczestniczących w badaniu (78 gmin) określiły swoje gminy najczęściej jako atrakcyjne (48,7% wskazań) bądź przeciętnie atrakcyjne (37,8%); rys. 1.

Wśród tych ocen wyróżniają się gminy miejskie, ich bowiem władze, często świadome walorów lokalizacyjnych, oceniały swoje gminy jako atrakcyjne i bardzo atrakcyjne (łącznie 78,5% wskazań). Braki w zakresie czynników kształtujących atrakcyjność inwestycyjną znalazły swoje odzwierciedlenie wśród ocen władz lokalnych gmin wiejskich woj. warmińsko-mazurskiego. Aż 50% badanych gmin zostało ocenionych jako przeciętnie atrakcyjne i tylko one w przypadku 4,5% wskazań zostały ocenione jako nieatrakcyjne inwestycyjnie.

⁹ T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*, IBnGR, Gdańsk 2008.

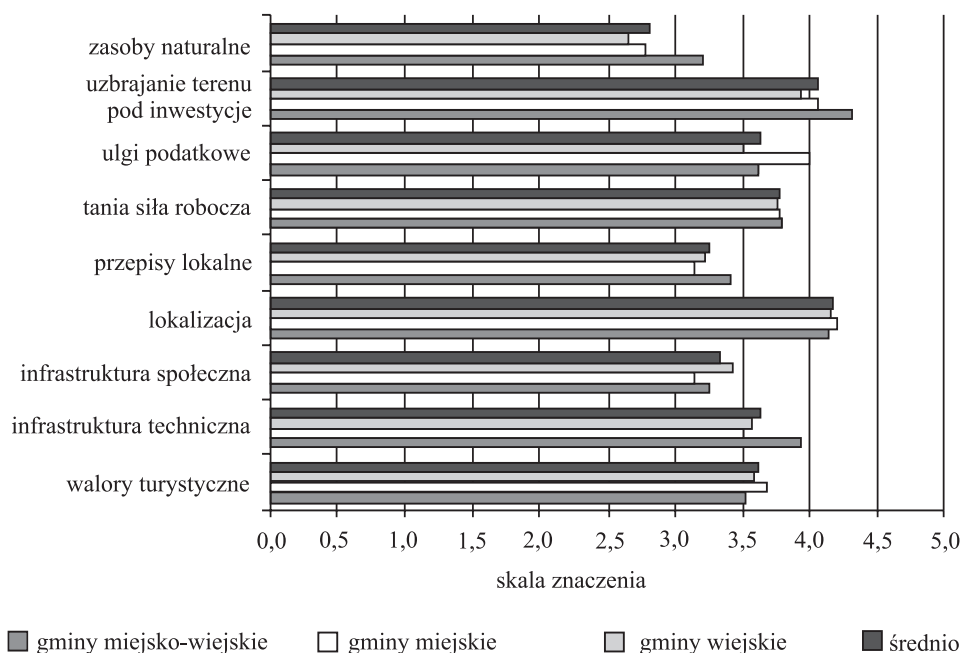
Rys. 1. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin w opinii badanych władz lokalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

O atrakcyjności inwestycyjnej decyduje wypadkowa wielu czynników. Czynniki, na podstawie których badane gminy poddano ocenie, były: walory turystyczne, stan infrastruktury technicznej i społecznej, lokalizacja, przepisy lokalne, tania siła robocza, ulgi podatkowe, uzbrajanie terenów pod inwestycje oraz zasoby naturalne. Przy ocenie poszczególnych czynników uwzględniono pięciostopniową skalę znaczenia (1 – najmniejsze znaczenie, 5 – największe znaczenie); rys. 2.

Największe znaczenie według władz lokalnych badanych gmin w kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej mają lokalizacja (średnia ocena: 4,17) oraz uzbrajanie terenu pod inwestycje (średnia ocena: 4,02). W przypadku poszczególnych rodzajów gmin można zauważyć bardzo dużą zbieżność ocen odniesieniu do czynnika dotyczącego lokalizacji, choć warto podkreślić, iż jest to czynnik niezależący od aktywności władz lokalnych. Jednak samorządy lokalne (zwłaszcza gmin miejskich) są świadome, iż położenie gminy w korzystnym punkcie, u zbiegu głównych szlaków komunikacyjnych, w pobliżu dużego miasta, a w woj. warmińsko-mazurskim – również bliskie sąsiedztwo granicy, w znaczny sposób wpływa na atrakcyjność inwestycyjną. Trudno również czynić samorząd lokalny odpowiedzialnym za czynnik dotyczący dostępu do taniej siły roboczej na terenie gmin (średnia ocena: 3,78).

Istnieje wiele czynników, na które gminy nie mają żadnego wpływu, dlatego starają się konkurować czynnikami mogącymi być przedmiotem ich oddziaływania, dzięki czemu stają się one ich atutami. Władze lokalne konkurują zatem oferowaniem potencjalnym inwestorom przygotowanych terenów pod inwestycje (najwyższa ocena wśród gmin miejsko-wiejskich: 4,32), poprawą infrastruktury technicznej (najwyższa ocena również wśród gmin miejsko-wiejskich: 3,95) czy też ulgami podatkowymi (najwyższa ocena wśród gmin miejskich: 4,00).

Rys. 2. Znaczenie wybranych czynników w kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej badanych gmin
 Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

W opinii władz lokalnych badanych gmin czynnikiem w dużym stopniu decydującym o atrakcyjności inwestycyjnej są walory turystyczne (średnia ocena: 3,61). Ocena taka może wynikać z faktu, iż woj. warmińsko-mazurskie jest regionem turystycznym, dlatego na jego atrakcyjność w znacznym stopniu może wpływać właśnie ten czynnik.

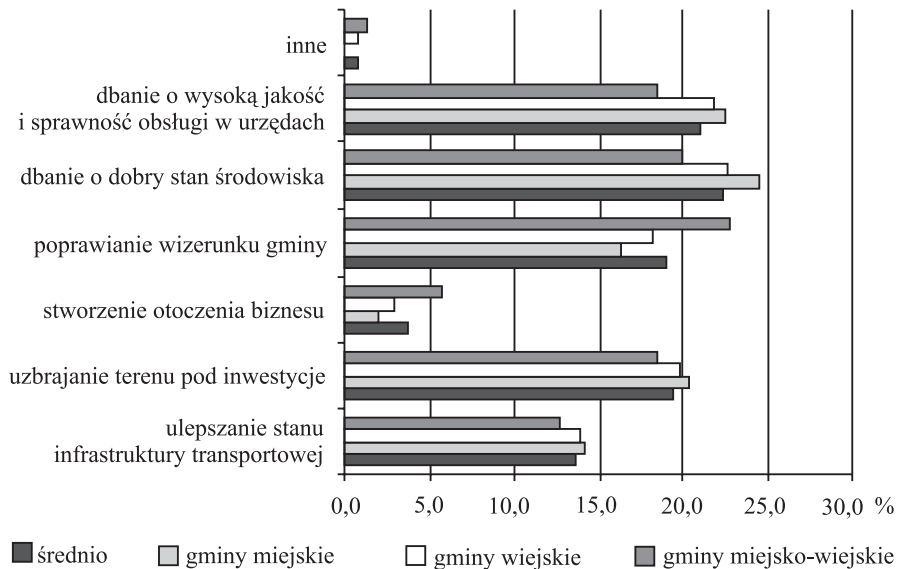
W najmniejszym stopniu według władz lokalnych o atrakcyjności inwestycyjnej gmin w woj. warmińsko-mazurskim decydują zasoby naturalne (średnia ocena: 2,82). Na terenie województwa nie znajdują się żadne ważne strategicznie zasoby naturalne, które mogłyby stać się atutem dla inwestorów, prawdopodobnie w związku z tym nie przypisano temu czynnikowi większego znaczenia.

4. Działania władz lokalnych mające na celu poprawę atrakcyjności inwestycyjnej

Swoboda wyboru lokalizacji inwestycji jest bardzo duża, a postępujący proces globalizacji, zwłaszcza liberalizacji w przepływie kapitału i towarów, jeszcze ją zwiększa. Przedsiębiorcy mogą zatem wybierać miejsca do prowadzenia swojej działalności nie tylko w obrębie państwa, ale również poza jego granicami. W tak zmieniających się warunkach poszczególne regiony czy układy lokalne muszą same

coraz skuteczniej zabiegać o lokowanie inwestycji na ich obszarze przez tworzenie odpowiedniego otoczenia dla pojawiających się przedsiębiorstw.

Władze lokalne badanych gmin wśród stosowanych instrumentów poprawy atrakcyjności inwestycyjnej wymieniały najczęściej dbałość o dobry stan środowiska (22,31% wskazań); rys. 3.

Rys. 3. Instrumenty stosowane przez władze lokalne badanych gmin w celu poprawy atrakcyjności inwestycyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Spowodowane jest to prawdopodobnie w dużej mierze faktem, iż woj. warmińsko-mazurskie jest terenem atrakcyjnym turystycznie, a więc stan środowiska naturalnego jest istotny dla rozwoju poszczególnych gmin regionu (szczególnie miejskich – 22,49% wskazań – i wiejskich – 22,63%). Trudno dokonać jednoznacznej oceny dotyczącej ukierunkowania działań władz lokalnych w tym zakresie, mogą one bowiem mieć na celu zarówno pozyskanie inwestorów przez poprawę atrakcyjności inwestycyjnej, jak i kształtowanie ogólnego wizerunku gminy przez dbałość o środowisko, co częściowo znajduje potwierdzenie w postaci dużego udziału aktywności władz lokalnych w zakresie poprawy wizerunku gminy (19,01% wskazań) we wskazywanych instrumentach.

Działania władz lokalnych były również skupione na dbałości o wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach (21,07% wskazań, w tym szczególnie w gminach miejskich – 22,45% – i wiejskich – 21,90%). Wyniki te niejako potwierdzają wnioski wynikające z badań nad atrakcyjnością inwestycyjną czy też klimatem inwesty-

cyjnym prowadzonych przez innych autorów, które podkreślają rosnące znaczenie tzw. czynników miękkich branych pod uwagę przez inwestorów przy wyborze lokalizacji inwestycji. Należy jednak podkreślić, iż są to czynniki zaliczane do grupy trudno mierzalnych i pośrednio wpływających na decyzje inwestorów dotyczące lokalizacji inwestycji.

Instrumentem, który stosowano równie często do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej, było uzbrajanie terenów pod inwestycje (19,42 % wskazań). W przypadku tego instrumentu, podobnie jak w przypadku dwóch o najwyższym poziomie wskazań, można zauważyć, iż gminy miejskie i wiejskie koncentrują się na takich działaniach częściej niż gminy miejsko-wiejskie. Dokonując analizy porównawczej z określonymi przez respondentów czynnikami determinującymi poziom atrakcyjności, należy wskazać na dużą spójność. Wśród najczęściej wymienianych czynników determinujących atrakcyjność inwestycyjną właśnie na drugim miejscu wymieniano uzbrajanie terenów pod inwestycje.

Każdy region czy układ lokalny chce być atrakcyjny inwestycyjnie, gdyż właśnie na obszarze tych najatrakcyjniejszych funkcjonuje najwięcej przedsiębiorstw zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Władze terytorialne powinny zatem obecnie podejmować kompleksowe działania prowadzące do zwiększania poziomu inwestycji i poprawy atrakcyjności i konkurencyjności swego regionu.

5. Podsumowanie

Pomimo niskich ocen atrakcyjności inwestycyjnej woj. warmińsko-mazurskiego dokonywanych przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, władze lokalne badanych gmin tego regionu określiły swoje gminy najczęściej jako atrakcyjne i przeciętnie atrakcyjne (łącznie 86,5% wskazań). Wśród tych ocen wyróżniają się gminy miejskie, których władze lokalne oceniły je jako atrakcyjne i bardzo atrakcyjne (78,5%). Wśród czynników determinujących poziom atrakcyjności gmin respondenci wskazywali lokalizację (średnia ocena 4,17 w skali pięciostopniowej) oraz uzbrajanie terenu pod inwestycje (średnia ocena 4,02). Wśród czterech najczęściej stosowanych instrumentów poprawy atrakcyjności inwestycyjnej w badanych gminach znajdują się dwa, które można zaliczyć do tzw. czynników miękkich lokalizacji inwestycji, natomiast najczęściej wykorzystywanym czynnikiem jest dbanie o dobry stan środowiska (22,31 %). Dopiero na trzecim miejscu wśród wskazań władz lokalnych badanych gmin było uzbrajanie terenów pod inwestycje.

Literatura

- Bojar E., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obszarach słabo rozwiniętych*, PWN, Warszawa 2001.
Budner W., *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*, AE, Poznań 2004.

- Domański R., *Geografia ekonomiczna. Ujęcie dynamiczne*, PWN, Warszawa 2005.
- Gawlikowska-Hueckel K., Umiński S., *Ocena konkurencyjności województw*, IBnGR, Gdańsk 2000.
- Guzik B., *Atrakcyjność inwestycyjna województw*, „Gospodarka Narodowa” 2008 nr 3, s. 39-64.
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, IBnGR, Gdańsk 2005.
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*, IBnGR, Gdańsk 2008.
- Lizińska W., Kisiel R., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego*, [w:] W. Karaszewski (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w podnoszeniu konkurencyjności polskiej gospodarki*, UMK, Toruń 2005, s. 95-102.
- Nowakowski M.K. (red.), *Biznes międzynarodowy – obszary decyzji strategicznych*, Key Text, Warszawa 2000.
- Wojtasiewicz L., *Rola zagranicznych inwestorów bezpośrednich w gospodarce Wielkopolski*, AE, Centrum Badania Gospodarki Regionalnej, Poznań 2006.

THE ASSESSMENT OF INVESTMENTS ATTRACTIVENESS OF COMMUNES IN WARMIA AND MAZURY REGION AND WAYS OF ITS IMPROVEMENT IN OPINION OF LOCAL AUTHORITIES

Summary

The purpose of the study was to estimate the investments attractiveness of communes in Warmia and Mazury region and the factors influencing this state and also to indicate the instruments causing its improvement. Local authorities that had participated in a survey (78) described their communes as attractive and quite attractive (86.5%). The main factors determining the level of attractiveness are location (4.17 on 1-5 scale) and territorial development for investment (4.02). To improve the commune's investments attractiveness local authorities mostly protect the environment (22.31%) and provide high quality and efficiency of services in their offices (21.07%)